

ZBIRKA BIZANTSKOG NOVCA U
ARHEOLOŠKOM MUZEJU ISTRE U PULI

U numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja Istre u Puli¹ čuva se i manja kolekcija srebrenog i brončanog novca, veći dio koje je skupljen u razdoblju do godine 1947, kad je cjelokupna numizmatička zbirka prenesena u Italiju zajedno s velikim dijelom fundusa Muzeja. Ugovorom o restituciji kulturnih dobara između Republike Italije i SFRJ, g. 1961. vraćena je većina arheoloških predmeta, među kojima i veliki dio numizmatičke zbirke: vraćeni su brončani i srebrni novci, ali bez dokumentacije o nalazima, tako da je njihova znanstvena vrijednost umanjena sa stanovišta detaljne evaluacije cirkulacije novca.

Ovdje prikazana zbirka bizantskog srebrnog i brončanog novca obuhvaća 122 primjerka novca iz tih starih nalaza bez detaljne oznake nalazišta, ali možemo biti sigurni da svi potječu iz Istre i time donekle ilustriraju kolanje novca u Istri kao cjelini od kraja 5. do kraja 12. st. Pored jezgre ove zbirke, izloženi su i noviji nalazi bizantskog novca od godine 1947. do danas (10 komada), zatim 5 primjeraka ostrogotskog novca, te na kraju 29 zlatnika koji su pripadali istoj zbirci koja je odnesena u Italiju, te se danas čuvaju u zbirci Società istriana di archeologia e storia patria u Trstu: obuhvaćaju raspon između kraja 5. i sredine 8. st., a obradio ju je G. Gorini.²

Tako zaokružena slika bizantske numizmatike, kakva je izložena u katalogu, osvjetljava donekle i širu društveno-ekonomsku i kulturnu situaciju u Istri u ranom srednjem vijeku.³ Migracijski procesi u 5. st.

¹ Numizmatička zbirka Muzeja broji oko 5 000 komada antičkog i srednjovjekovnog novca, i tek je nedavno započelo njihovo sortiranje i sustavna obrada. U okviru zbirke čuva se i dio kasnoantičke ostave *foliata* iz Centura kod Kopra (Marezige), tzv. ostava Centur D: R. Matijašić, *Il ripostiglio di monete romane di Centura (Centur) custodito presso il Museo archeologico dell'Istria di Pola, Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno*, 12, 1982, 33—56.

² G. Gorini, *La collezione di monete d'oro della Società istriana di archeologia e storia patria, Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, n. s., XXII (LXXIV), 1974, 97—194.

³ Novija historiografska i arheološka literatura osvjetljava neke donedavno nepoznate aspekte ovog razdoblja; pored interpretacije avarsko-slavenskih napada na Istru u 6—7. st. (B. Marušić), sve se više pažnje pridaje i gospodarskoj situaciji

doveli su i u Istri do promjena, koje su se ovdje međutim osjetile razmjerno kasno i ponešto oslabjele: nakon kratkog boravka Zapadnih Gota, Atilini Huni su prošli sjeverno od poluotoka i 452. g. razorili Aquileju, administrativni, politički i vjerski centar regije, kojoj je pripadala i Istra. Istočni Goti su iz vremena svoje vladavine ostavili razmjerno malo arheoloških tragova (grobovi u Puli,⁴ arijanska (?) bazilika kod Poreča⁵), ali iz Istre potječe i mala skupina novaca koje su kovali ostrogotski kraljevi: četiri silikve (u katalogu br. 133—135 i 137) te jedan brončani novčić (br. 136). Jedini primjerak za kojega znamo točno nalazište je silikva kralja Vitigesesa (br. 137):⁶ dospjela je u Istru u vrijeme bizantsko-gotskog rata (535—555. g.), koji je ponovo aktualizirao pitanje obrane gradova i rekonstrukcije fortifikacija. Nakon bizantske reokupacije Istre 538. g. Pula postaje centar bizantske vojske, koja se spremala na pohod prema sjevernoj Italiji, gdje će se nešto kasnije uspostaviti Ravenski egzarchat.⁷

Nemirna vremena međutim, time za Istru ne prestaju: tijekom druge polovice 6. st. u Istru nailaze najprije bjegunci iz Norika i Panonije, a zatim se počinju osjećati posljedice migracije Langobarda iz Panonije u Italiju (568. g.). Oni u više navrata (588, 590. i 602. g.) upadaju u Istru, posljednji put u savezu s Avarima i Slavenima koji su se pojavili u ovim dijelovima zapadnog Balkana krajem 6. st.⁸ Avarsko-slavenski napadi traju više od jednog desetljeća i kulminiraju 611. g. osvajanjem Nezakcija, koji se više nikada nije konstituirao kao gradsko središte.⁹ U arheološkim slojevima bazilikalnog kompleksa u Nezakciju točno je dokumentirana prisutnost Avara i kasnije korištenje ruševina za primitivne nastambe Slavena.¹⁰

Zanimljiva je činjenica da je za sve to razdoblje između gotske vladavine i pada Nezakcija cirkulacija kovanog bizantskog novca izrazito obilna u odnosu na kasnije razdoblje. Od ukupnog broja od 161 monete, na

kasne antike: V. Jurkić, Lo sviluppo di alcuni centri economici sulla costa occidentale dell'Istria dal I al VI secolo, *Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno*, 12, 1982, 7—31.

⁴ B. Marušić, Kasnoantička i bizantska Pula, Kulturno-historijski spomenici Istre, VI, 1967, 18—19: grobovi su nađeni na tri mjesta: na trgu ispred današnje pošte, sjeverozapadno od Dvojnih vrata, uz zapadnu stranu Amfiteatra.

⁵ B. Marušić, Istra u srednjem vijeku, Kulturno-historijski spomenici Istre, III, 1960; v. također M. Prelog, Poreč, grad i spomenici, Beograd 1957; A. Šonje, Crkvena arhitektura zapadne Istre, Zagreb 1982, 45—49. i tab. Xa.

⁶ B. Marušić, Staroslovanske in neke zgodnesrednjeveške najdbe v Istri, *Arheološki vestnik SAZU*, VI/1, 1955.

⁷ B. Marušić, o. c. (bilj. 4), 20; M. Brandt, Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka, I, 1980, 94—97.

⁸ N. Klaić, Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku, Zagreb 1975, 100—101; B. Marušić, Slavensko-avarski napadi na Istru u svijetlu arheološke građe, *Peristil*, 2, 1957, 67—68; B. Benussi, Nel Medio Evo, 1897, donosi u bilj. 27 citat Pavla Đakona o upadu langobarske vojske u Istru 588. godine.

⁹ Prema riječima Pavla Đakona, Istru su Avari, Slaveni i Langobardi 602. g. *universa ignibus et rapinis vastarunt* (IV, 25), a 611. g. *Sclavi Histriam, interfectis militibus, lacrimabiliter depraedati sunt* (IV, 40 — citirano prema B. Benussi, o. c., iz bilj. 35. i 38).

¹⁰ Nađene su dvije željezne trokrilne strijele (avarske uporabe): B. Marušić, o. c. (bilj. 4), 37, te ognjišta u južnoj bazilici: B. Marušić, o. c. (bilj. 5), 15—16; B. Marušić, o. c. (bilj. 8), 63—64.

razdoblje od Anastazija I (od 491. g.)¹¹ do Heraklija (do 640. g.) otpada čak 105 komada (ili 86,0%). To doduše ovisi o monetarnoj politici i broju emisija, ali i o gospodarskom stanju robno-novčane privrede u krajevima koje je Justinijan vratio unutar granica (Istočnog) Rimskog Carstva.

U vrijeme istočnogotske dominacije Teodorikov savjetnik Kasiodor spominje Istru kao žitnicu Ravenne i velikog proizvođača ulja i vina.¹² Iako je njegov opis u potankostima možda pretjeran, iz njegovih konstatacija možemo zaključiti da je i neposredno prije bizantske rekonkviste gospodarstvo Istre počivalo na zdravim osnovama. U bizantskoj političkoj organizaciji Istra je bila povezana s Ravennom, centrom egzarhata, kojoj su težile i sve ekonomske veze.¹³ Egzarh je za upravu Istrom imenovao magistrata koji se nazivao *magister militum*; on je ujedinjavao vojnu i civilnu vlast u svojim rukama, i na vojnom planu su mu bili podređeni *tribuni* koji su upravljali gradovima (*civitates*) i utvrdama (*castella*), kao i njihovim područjima (*agri*) s većim i manjim naseobinama (*vici, casalia, casini*). Fiskalni sustav je predviđao *tributum* (porez na zemljište koji se plaćao u novcu), *annona* (ili *capitatio*, prema broju kolona, robova, životinja za rad: davao se u naturi, a služio je za uzdržavanje vojske), *dationes* (u naturi, skupljale su se povremeno i prema potrebama, najčešće kao poklon Caru).¹⁴ Sva Istra, odnosno njezini gradovi, morali su plaćati *tributum* od ukupno 344 solida (*solidi manciosi*): Pola i Poreč po 66, Trst 60, Rovinj 40, Labin i Motovun po 30, Buzet i Pican po 20, te Novigrad 12 solida.¹⁵ Imunitet su uživali posjedi *magister*

¹¹ Za početak bizantske monetacije usvojio sam Anastazijevu reformu brončanog novca, v. C. Morrisson, Catalogue des Monnaies byzantines de la Bibliothèque Nationale, Paris 1970, I, 15–16; R. P. Blake, The Monetary Reform of Anastasius I and its economic implications, in Studies in the History of Culture dedicated to A. Leland, American Council of Learned Societies, 1942, 84–97.

¹² Cass. Var. XII, 22: ... *Histriam provinciam a tribus egregiis fructibus sub laude nominatam, divino munere gravidam vini, olei vel tritici, praesenti anno fecunditate gratulari. (...) Est enim proxima nobis regio supra sinum maris Ionii constituta, olivis referta, segetibus ornata, vite copiosa... que non immerito dicitur Ravennae Campania, urbis regiae cella penaria, voluptuosa nimis et deliciosa digressio...*; B. Marušić, o. c. (bilj. 5), 9, navodi da je njegov opis »iz fiskalnih razloga pretjeran«, ali mi se čini da ipak ne može biti daleko od istine. I kad kaže (u istom pismu): *Praetoria longe lateque lucentia in margaritarum speciem putes esse disposita, ut hinc appareat, quali fuerint illius provinciae maiorum iudicia, quam tantis fabricis constat ornatam...*, to nije nipošto pretjerivanje, jer iz arheoloških izvora znamo da su još u to vrijeme ageri Pole i Poreča (*Pola* i *Parentium*) bili tek neznatno manje napućeni nego u ranom carskom razdoblju. Tek nakon 7. st. počinje naglo opadanje antičkog gospodarstva, ali se stvaraju začeci srednjovjekovnog sustava.

¹³ Pored spomenutog pisma (Cass. Var. XII, 22), Kasiodor u još nekoliko navrata spominje Istru kao žitnicu Ravenne: ... *ad Histriam provinciam iubemus excurrere, ut in tot solidos vini, olei vel tritici species te tributario solido debeas procurare...* (Cass. Var. XII, 23); (... *Data pridem iussione censuimus ut Histria vini, olei vel tritici species quarum praesenti anno copia indulta perfruitur, ad Ravennatam feliciter dirigeret mansionem...*) (Cass. Var. XII, 24).

¹⁴ R. Udina, Il placito del Risano, Istituzioni giuridiche e sociali dell'Istria durante il dominio bizantino, *Archeografo triestino*, III serie, vol. XVII, 1932; o magistratima v. 13–26, o poreznoj politici v. 35–39.

¹⁵ Točne brojke znamo iz teksta Placita, koji je reproduciran u R. Udina, o. c., 61–67; popis gradova po kojem se vidi i relativna gospodarska snaga svakoga od njih unutar Istre, je iz IX. kapitula (na str. 63).

militum i crkvene zemlje, tako da su gotovo jedini porezni obveznici bili mali i srednji posjednici (tj. oni koji su imali barem 25 iugera zemlje).¹⁶

Posve je jasno da je na razvitak gospodarstva u bizantskoj Istri utjecalo i vojničko uređenje teritorija. Vojna služba je postala neke vrsti poreza, odnosno obveza na zemlju: stalni odredi su se formirali od seljaka i građana koji su obrađivali zemlju, te su prema potrebama služili u *corpus limitaneorum*. S obzirom na činjenicu da se u Istri ne pojavljuje funkcija stratega, već je na čelu provincije *magister militum*, ovdje nikad nije bila uređena tema, dakle osnovna bizantska obrambena administrativno-vojna jedinica, poput u Dalmaciji.¹⁷ Međutim prisutnost vojničkih grobova u slavenskim nekropolama sjeverne Istre ukazuje na mogućnost da su i Slaveni bili u 8. st. primani u bizantsku vojničku službu, a to znači da su bili kolonizirani i uživali neke pogodnosti od zemlje.¹⁸

U razdoblju između početka 7. st. i sredine 8. st., do kraja bizantske vladavine u Istri, Slaveni postepeno prodiru najprije u središte Istre, a zatim se približavaju i obalnim gradovima. Prema riječima N. Klaić »pod tankom korom bizantske uprave stvara se u nekim predjelima potpuno nova etnička situacija« koja će uvjetovati čitav kasniji nazvoj Istre.¹⁹

Druga polovica 8. st. presudna je i na političkom planu: 751. g. Istru (i čitav Ravenski egzarchat) osvajaju Langobardi, a već 774. g. nakratko je (do 788. g.) u Istri obnovljena bizantska vlast. Nakon uključivanja langobarske države u franačku kraljevinu i Istra je potpala pod franačku vlast: mirom u Aachenu takvo je stanje potvrđeno, i Bizantu je ostala tema Dalmacija i venecijanski dukat.²⁰

Iz samog početka franačke vladavine potječe i dokument o Rižanskom placitu, najznačajniji izvor za pravnu i društvenu povijest ovog razdoblja (804. g.):²¹ Karlo Veliki određuje tročlanu delegaciju da razmotri pritužbe istarskih gradova protiv franačkog vojvode Ivana. On je naime bio nosilac onih procesa, promjena koje uvode feudalizam u Istru: gradovi gube svoje velike okolne teritorije koji su u velikoj mjeri bili neobrađeni, ali zadržavaju određeni stupanj autonomije. Umjesto ranijih novčanih podavanja, pretežu obveze u naturi i radne obveze. Franački

¹⁶ R. Udina, o. c., 49; za rimski poljoprivredni sustav 1—3. st. se obično smatra da je mali posjed onaj između 10 i 80 iugera, srednji između 80 i 500 iugera, a veleposjed iznad 500 iugera (K. D. White, *Roman Farming*, London 1970, 387): po svemu sudeći, zbog smanjivanja teritorija koji se poljoprivredno iskorištavao, moramo smanjiti i kriterije veličine imanja, iako je donja granica sada nešto viša.

¹⁷ R. Udina, o. c., 30—32, N. Klaić, o. c. (bilj. 8), 100.

¹⁸ B. Marušić, o. c. (bilj. 5), 18—19; v. također B. Marušić, Ranosrednjovjekovna nekropola na Vrh kod Brkača, *Histria archeologica*, X/2, 1979, 111—136; B. Marušić, Breve contributo alla conoscenza della necropoli altomedioevale di Mejica presso Pinguente, *Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno*, 10, 1980, 113—139; B. Marušić, Kratak prilog poznavanju ranosrednjovjekovnih barbariziranih nekropola Istre, *Situla*, 20/21, 1980, 467—471.

¹⁹ N. Klaić, o. c. (bilj. 8), 101; v. također B. Marušić, o. c. (bilj. 8), 69.

²⁰ N. Klaić, o. c. (bilj. 8), 106; M. Brandt, o. c. (bilj. 7), 236.

²¹ Tekst Placita je prvi objavio P. Kandler u *Codice Diplomatico Istriano* (pod. g. 804), a zatim R. Udina, o. c. (bilj. 14), 61—67; vrlo je argumentirana diskusija teksta N. Klaić, o. c. (bilj. 8), 175—191.

sistem nastoji smanjivati veleposjed na račun sitnog zemljišnog posjeda koji je i dalje osnova tributarnog sistema. Na dijelove komunalnog zemljišta koji su ostali neobrađeni duže vrijeme, Ivan naseljava Slavene koji njemu plaćaju naknadne, i to je jedna od najznačajnijih pritužbi predstavnika obalnih gradova. Na saboru kod Kopra (na rječici Rižani) taj je spor okončan djelomičnim kompromisom: naseljavanje Slavena je ograničeno na dijelove teritorija gdje neće građanima nanositi štetu, a gdje će isto tako biti korisni i za državu.²²

U tom razdoblju je privreda gotovo potpuno prirodna i znatno opada cirkulacija novca. Od kovanog novca se pojavljuju samo vrlo rijetki primjerci bizantskih iskova, dok su franački u Istri izuzetno rijetki.²³ Administrativno Istra do 952. g. čini dio italskog kraljevstva, a zatim zajedno s Furlanijom tvori dio bavarskog vojvodstva kao posebna kneževina podređena markgrofu. Nakon što je formirano Koruško vojvodstvo (995. g.), ono je, zajedno s Istrom kao sastavnim dijelom, predano obitelji Eppenstein, i od tada se može pratiti slijed njemačkih imena gospodara Istre. Do početka 13. st. se zatim na položaju istarskog markgrofa izmjenjuju članovi obitelji Sempt—Ebersberg, Weimar—Orlamünde, Spanheim i Andech—Meranski. Godine 1208. istarskim je markgrofom imenovan akvilejski patrijarh Volcher²⁴ i tada počinje novo razdoblje u povijesti Istre, koje će karakterizirati najprije antagonizam interesa akvilejskih patrijarha (tj. najjačih istarskih feudalaca) i Venecije, a zatim postepena podložnost istarskih gradova tom gradu na lagunama.

Time istovremeno završava i prisutnost bizantske numizmatike na istarskom području: posljednji primjerak zbirke Arheološkog muzeja Istre u Puli pripada Aleksiju III Angelu (1195—1203). Numizmatička zbirka se zatim nastavlja kolekcijom novca akvilejskih patrijarha i Venecije, o čemu će biti riječi jednom drugom prilikom.

²² N. Klaić, o. c., 191: »Objektivna kritička analiza je pokazala da je Slaven pomoću Franaka zauzeo odlučan položaj u Istri...«. Po svemu sudeći, može se reći da je čitav dokument posljedica promjena koje su se zbile krajem 8. st.: on pokazuje da istarski gradovi nisu shvatili smisao novih promjena i anahronistički se uvijek drže starih bizantskih običaja nasuprot novoj realnosti feudalizma.

²³ Poznat je samo jedan primjerak srebrnog novca Karla Velikog (Corpus Nummorum Italicorum, V, 30) i jedan srebrnik Henrika IV. ili V. (1056—1125; Corpus Nummorum Italicorum VII, 25) koji su zajedno nađeni na tzv. Castrumu na otoku Brioni (neobjavljeno).

²⁴ N. Klaić, o. c. (bilj. 8), 457—473, B. Marušić, o. c. (bilj. 5), 22—23.

KATALOG

Kratice

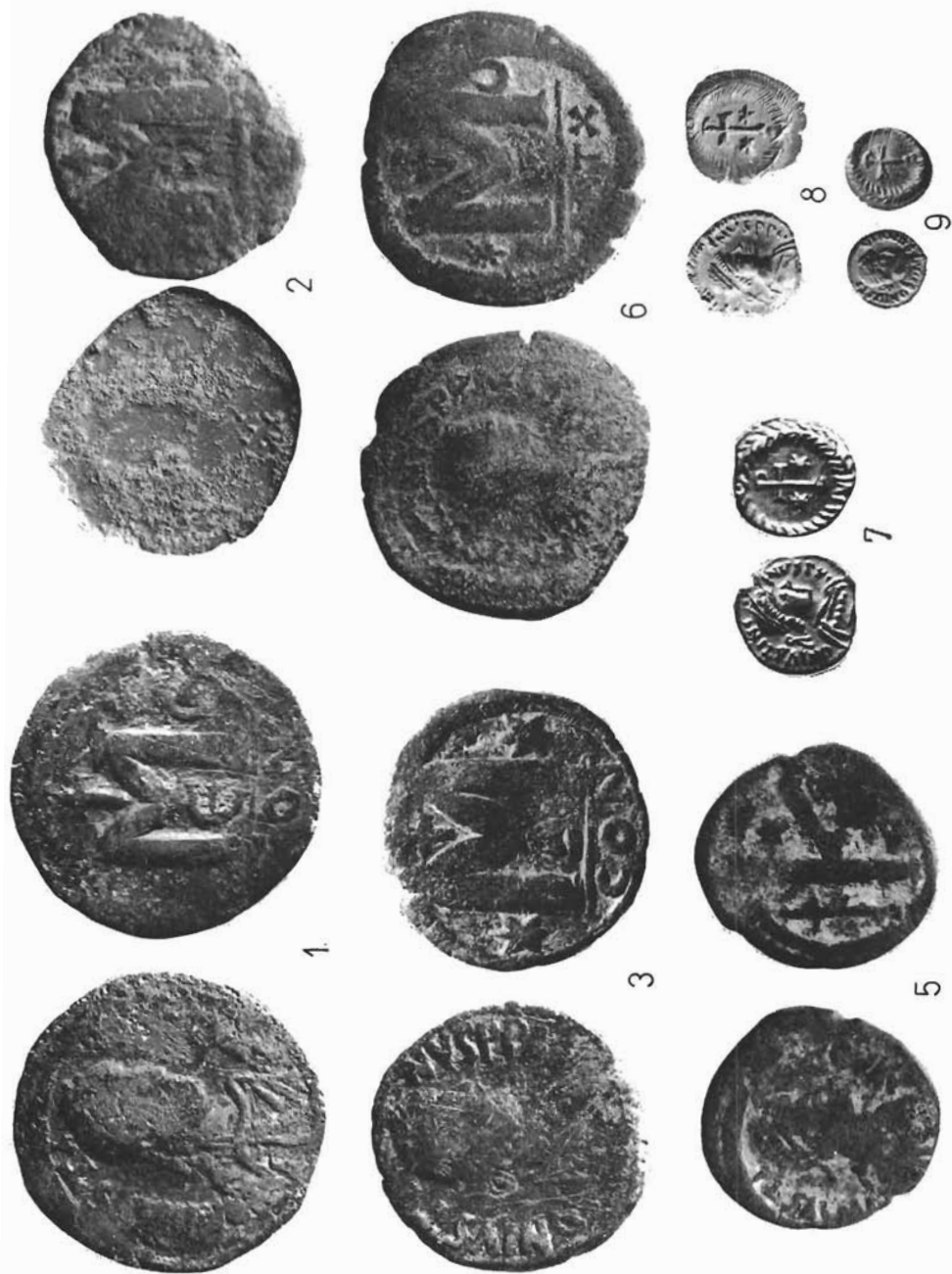
- g. — gore
- d. — desno
- l. — lijevo
- AE — bronca
- AR — srebro
- EL — elektron
- B — mjed
- ex. — egzerg

- BNP — Cécile Morrisson, Catalogue des monnaies byzantines de la Bibliothèque National, I, II, Paris 1970.
- D. O. — A. R. Bellinger, Ph. Grierson, Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection, Washington 1966 — 1968.
- Tol. — J. Tolstoj, Monnaies byzantines, St. Petersburg 1913—1914.
- W. — W. Wroth, Catalogue of the Imperial Byzantine Coins in the British Museum, London 1908.
- W.² — W. Wroth, Catalogue of the Coins of the Vandals, Ostrogoths and Lombards and of the Empires of Thessalonica, Nicaea and Trebizond in the British Museum, London 1911.
- MIB I — W. Hahn, Moneta Imperii Byzantini, I, Von Anastasius I bis Justinianus I, Wien 1973.
- Kraus — F. F. Kraus, Die Münzen Odovacars und des Ostgotenreiches in Italien, 1928.

Bilješke koje se odnose na Katalog nalaze se na 232. str.

Br.	Inv.	Nominala metal	AV i RV	Kovnica officina	Težina gr	Promjer mm	Literatura
<i>A / BIZANTSKA NUMIZMATIKA</i>							
1.	383	follis AE	ANASTASIUS I (491—518) ... ANASTA ... profil udesno M, g. križ, d. C, I. zvijezda	CON, E	17	35	BNP, 85
2.	378	follis AE	JUSTINUS I (518—527) DNIVSTI NVSPPAVG, profil udesno M, g. križ, d. i l. zvijezda	CON	11,5	27 x 30	BNP 18
3.	384	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, profil udesno M, g. križ, d. i l. zvijezda	CON, D	17,2	30	BNP 14
4.	385	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, profil udesno M, d. križ, oštećeno	CON, B	16	27 x 30	BNP 11
5.	386	semifollis AE	... IVSTI NVSPPAVG, profil udesno K, I. križ, g. i d. zvijezda	(Konst.)	9,6	26	BNP 18, D. O. 15
6.	387	follis AE	DNIVSTINVSPPAVG, profil udesno M, g. križ, d. krug, I. zvijezda	ANTX, T	17	32	BNP 3
7.	390	semisiliqua AR	JUSTINIANUS I (527—565) DNIVSTINI ANVSPAVG, profil udesno pentagram, d. i l. zvijezda, lovor	(Ravenna)	0,7	13	BNP 27
8.	391	semisiliqua AR	DNIVSTINI ANVSPAVG, profil udesno pentagram, d. i l. zvijezda, lovor	(Ravenna)	0,7	13	BNP 34
9.	392	semisiliqua AR	DNIVSTI NIANVS, profil udesno pentagram, lovor uokolo	(Ravenna)	0,7	9,6	BNP 31
10.	389	follis AE	DNIVSTINI ANVSPAVG, profil udesno M, g. i d. križ, I. zvijezda	CON, A	16	31	BNP 5
11.	394	follis AE	DNIVSTINI ANVSPAVG, profil udesno M, križ g. i d., I. zvijezda	CON, A	16	20	BNP 4
12.	400	follis AE	DNIVSTINI ANVSPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / XIII	CON, A	16	29 x 33	BNP 36
13.	393	follis AE	DNIVSTINI ANVSPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / X/V/II	CON, E	21,5	35 x 37	BNP 69
14.	395	follis AE	DNIVSTI ... SPPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / X/II/II	CON, D	18,5	33 x 36	BNP 52
15.	401	follis AE	DNIVSTINI ANVSPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / X/II/II	CON, E	14,8	35 x 37	BNP 57
16.	399	follis AE	DNIVSTINI ANVSPAVG, sjedi M, g. križ, d. krug, I. zvijezda	+THEUR, B	16,5	31 x 35	BNP 5
17.	397	follis AE	DN IVSTINI ANVSPAVG, profil udesno M, g., d. i l. križ	NIKM, B	17	29	BNP 4
18.	396	semifollis AE	DN IVSTINI ANVSPAVG, portret ravno K, g. križ, ANNO / XII	(Konst.) A	9,8	27 x 29	BNP 82
19.	410	semifollis AE	DNIVSTI NIANVSPPAVG, portret ravno K, g. križ, ANNO / XV	(Konst.) T	9,5	24	BNP 89

Br.	Inv.	Nominala metal	AV i RV	Kovnica officina	Težina gr	Promjer mm	Literatura
20.	411	semifollis AE	DNIVSTI NIANVS PPAVG, portret ravno K, g. križ, ANNO / XV	(Konst.) T	11	20 x 22	BNP 89
21.	402	semifollis AE	DNIVSTINI ANVSPPAVG, portret ravno K, g. križ, ANNO / XIII	KAR, SO	12	29 x 31	BNP 26
22.	409	semifollis AE	oštećeno, Justinijan K, g. križ, ANNO XX/VI, ex. pentagram	(Nikom.)	7,8	21	BNP 38, W. 226
23.	413	semifollis AE	DNIVSTI NIANVSP, profil udesno K		3,0	15	BNP 2/X
24.	414	"	Isto		4,5	16	BNP 2/X
25.	415	"	Isto		4,5	16	BNP 2/X
26.	416	"	Isto		4,5	15	BNP 2/X
27.	417	"	Isto		4,5	14	BNP 2/X
28.	404	dekanoummion AE	DNIVSTINI ANVSPPAVG, profil udesno I, d. i l. zvijezde, lovorov vijenac	(Italija)	5,2	17	BNP 3
29.	405	dekanoummion AE	DNIVSTINI ANVSPPAVG, profil udesno I, ANNO / X/X/VI	(Ravenna)	5,1	16	BNP 6
30.	406	"	Isto	(Ravenna)	4,8	17	BNP 6
31.	407	"	Isto	(Ravenna)	4,8	17 x 18	BNP 6
32.	412	"	DNIVSTINI ANVSPP . . . , portret ravno I, ANNO / XX/VI	(Ravenna)	4,5	16	BNP 2
33.	408	semifollis AE STINI ANVSP , profil udesno monogram, lovorov vijenac	(Italija)	5,5	20	BNP 1
			<i>JUSTINUS II (565—578)</i>				
34.	418	semisiliqua AR	DNIVSTI NVS PPAVG, profil udesno pentagram, d. i l. zvijezde, lovor uokolo	(Ravenna)	0,8	12	BNP 4
35.	419	"	Isto	(Ravenna)	0,9	11,5	BNP 4
36.	420	follis AE	DNIVSTI NVPP . . . , J. i Sofija sjede M, g. pentagram, ANNO V	CON, A	16,8	27 x 29	BNP 21
37.	421	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. pentagram, ANNO V	CON, B	14,8	29	BNP 23
38.	422	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. pentagram, ANNO V	CON, D	16,5	29 x 31	BNP 25
39.	423	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. pentagram, ANNO X	CON, T	12,5	28 x 31	BNP 36
40.	424	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. pentagram, oštećeno	CON, E	15,2	28 x 31	BNP 37
41.	425	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. križ, ANNO XI	NIKO, A	16	28 x 31	BNP 31
42.	426	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, gore križ, ANNO VI	KYZ, B	14,2	28 x 30	W. 170
43.	427	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. križ. ANNO X	KYZ, A	9	28	BNP 10

36

38

40

34

37

39

32

42

44

47

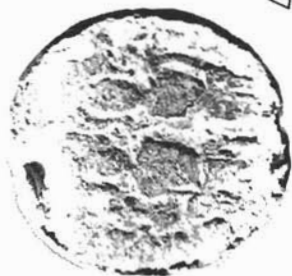
41

43

45

54

56

59

64

62

53

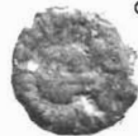
55

57

63

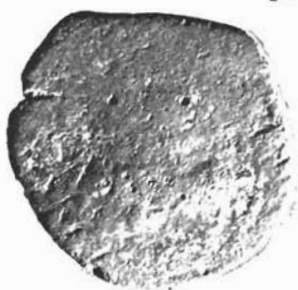
66

69

73

65

67

72

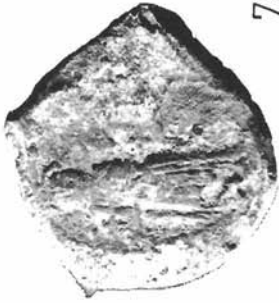
75

77

80

74

76

79

84

87

90

81

85

88

97

101

106

94

100

104

109

110

113

108

111

114

120

119

124

115

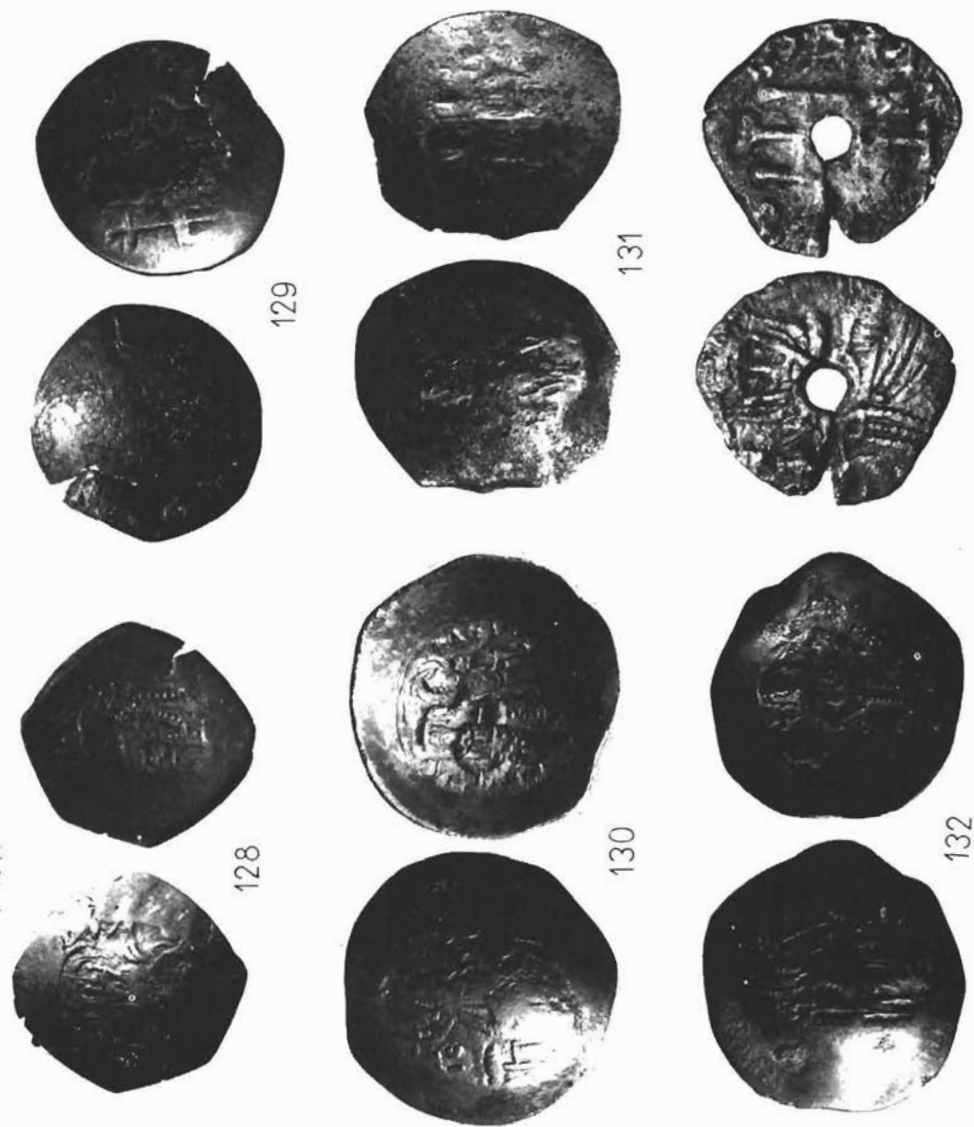

118

123

135

134

133

141

137

136

153

149

145

165

162

161

44.	428	follis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede M, g. križ, ANNO X/I	KYZ, B	12,5	23 x 28	BNP 15
45.	429	semifollis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede K, g. križ, ANNO, oštećeno	TES	6,2	20 x 22	BNP 6 (?)
46.	430	semifollis AE	Isto	TES	9,1	22	BNP 6 (?)
47.	431	semifollis AE	DNIVSTI NVSPPAVG, J. i Sofija sjede K, ANNO III	(Nikomed.)	6	21	D. O. 105
48.	432	semifollis AE	J. i Sofija sjede K, jako oštećeno	(Kartaga)	8,5	21	BNP 17
<i>TIBERIUS II (578—582)</i>							
49.	433	follis AE	DMTIBCONS TANTPPAVI, portret ravno M, g. križ, ANNO V	NICOB	16,8	33 x 36	W. 65—66
50.	434	follis AE	DMTIBCON STANTPPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO V	THEVR	13,8	29 x 30	W. 94
<i>MAURICIUS TIBERIUS (582—602)</i>							
51.	439	follis AE	DNMAVICI TIBERPPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / X/X	CON, B	14,4	34	BNP 35
52.	438	follis AE	DNMAVR TIBERPPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / X/II/I	CON, A	12	26 x 29	BNP 25
53.	437	follis AE	DNMAVR TIBERPPAVG, portret ravno M, g. križ, ANNO / X/II/I	CON, E	12,5	29	BNP 25
54.	441	follis AE	DNMAVR TIBPP VC, portret ravno M, g. križ, ANNO / QVINT	RAVEN, E	10	22 x 25	W. 182 Tol. 189
55.	442	semifollis AE BERPPAVG, portret ravno K, g. križ, ANNO V	nečit.	7	20 x 21	(BNP 39)
56.	452	semifollis AE	DNMAVRI TIBERIPPA, portret ravno K, g. križ, ANNO VI	(Konst.) E	5	22	BNP 41
57.	444	semifollis AE TIBPPAVG, portret ravno K, g. križ, I. R, d. A	(ra)VENN	5,4	16 x 17	BNP 1
58.	445	semifollis AE TIBPPAVG, portret ravno K, g. križ, I. R, d. A	(ra)VENN	5,1	16	BNP 1
59.	448	semifollis AE	DNMAVRC TIBPPAVC, portret ravno K, g. križ, I. R, d. A, lovor uokolo	(ra)VEN	5,9	17	BNP 1
60.	449	semifollis AE	DNMAVRC, portret ravno K, g. križ, I. R, d. A	(ra)VEN	6	17	BNP 1
61.	450	semifollis AE	DNMAVRC, portret ravno K, g. križ, I. R, d. A	(ra)VEN	6	16	BNP 1
62.	446	semifollis AE BE MAVRICPPA, profil udesno XX, g. SS	RAVEN	6,3	18 x 20	W. 286
63.	443	dekanoummion AE	Profil s dijademom udesno kosi križ, g. križ, I. R, d. S, dolje A		3,4	14	
64.	447	dekanoummion AE	DNMAVR TIBAVC, profil udesno I, d. i I. zvijezde	(Ravenna)	3,8	14	BNP 2

Br.	Inv.	Nominala metal	AV i RV	Kovnica officina	Težina gr	Promjer mm	Literatura
			<i>PHOCAS (602—610)</i>				
65.	456	follis AE	DMFOCA S IMPERAV, F. i Leontia stoje M, g. križ, ANNO	NIKO	12,5	28	W. 70
66.	460	follis AE	DMFOCAS PERPAVC, portret ravno XXXX, g. ANNO, d. II/II	CON	12	31 x 28	BNP 8
67.	453	semifollis AE	DNFOCAS PERPAVG, portret ravno XX, g. zvijezda, XV	CON B	7,6	26 x 21	BNP 15
68.	454	semifollis AE	DNFOCAS PERPAVC, portret ravno XX, g. zvijezda, XV	CON B	6,7	23 x 25	BNP 15
69.	457	semifollis AE	DNFOCA PERPAVC, portret ravno X X, g. križ	TES	6,9	22	Bates 1968, 115
70.	458	semifollis AE	DN FOCAS PERPAVC, portret ravno X X, između zvijezda	RAV	6	18	D. O. 135, W. 164, Tol. 115
71.	461	semifollis AE	oštećeno, portret ravno (Foka) X X	nečit.	6,2	19 x 21	
			<i>HERACLIUS (610—641)</i>				
72.	463	follis AE	H., Martina i Heraklije Konstantin stoje M. g. križ, ANNO V	CON D	9,8	26 x 29	BNP 45
73.	462	follis AE	(ddnnheraclii ethera constppa), oštećeno M, g. križ, ANNO / II/II	CON A	12,9	30 x 32	BNP 30
74.	465	30 noummia AE	H. i H. Konstantin stoje, g. križ Λ, ANNO XX	CON D	7,1	21 x 25	BNP 87
75.	464	follis AE	DNHERACLI PERPAVC, H. i H. Konst. stoje M, g. križ, ANNO / II/II	NIKO A	10	26 x 29	BNP 6
76.	466	follis AE	DNHERACLI DNCR-, portret ravno M, g. križ, ANNO VII	RAV A	8,5	22	BNP 1
			<i>CONSTANS II (641—668)</i>				
77.	468	follis AE	Konstans II i Konstantin IV stoje M, g. IK, sa strane Her. i Tib.	SCL	5,2	12 x 21	BNP 14
			<i>HERACLONAS (641)</i>				
78.	469	12 noummia AE	H. ravno, stoji IB, u sredini M, g. križ	ALEX	8	21	BNP 1
			<i>ANASTASIUS II ARTEMIVS (713—715)</i>				
79.	470	follis AE	DNARTEMIVSA NASTASIVSMVLA, portret ravno M, g. križ, ANNO I	CON T	5,5	21	D. O. 7 b
			<i>THEOPHIL (829—842)</i>				
80.	471	follis AE	†ΘEOFL'BASIL', portret ravno M, g. križ, XXX/NNN	Θ	8,3	26 x 29	BNP 3

				<i>LEON VI (886—912)</i>			
81.	474	follis AE	†LEON SALEXANGROS, L. i Aleksandar †LEON/SALEXAN/GROSBASIL/ROMEON	(Konst.)	8,4	26	BNP 7
82.	475	follis AE	†LEONBAS ILEVSROM', portret ravno †LEON/EN/EOBAS/SILEVSR/OMEON	(Konst.)	8,7	28	BNP 14
83.	476	follis AE	Isto	(Konst.)	8,5	26	BNP 14
84.	478	follis AE	Isto	(Konst.)	7,5	25	BNP 14
				<i>CONSTANTIN VII (913—959)</i>			
85.	472	follis AE	†CONSTANT' /CEXOHB, Konst. VII i Zoe †CONS/TANTINO/CEXONBA/SILISRO/MEON	(Konst.)	7,3	25	BNP 1
				<i>ROMAN I (920—944)</i>			
86.	479	follis AE	†ROMAN.BASILEVSROM, portret ravno †ROMA/H'ENE/EOBA/SILEVSR/MAION	(Konst.)	5,9	23	BNP 31
				<i>Anonimne emisije 11. st. (Konstantinopol)</i>			
87.	480	AE	†EMMA NOVHΛ, IC XC u polju, Krist s lica †IHSVS/XRISTVS/BASILV/BASILE		19,5	32 x 34	BNP 40
88.	481	AE	Isto		10,7	26 x 30	BNP 39
89.	482	AE	Isto, oštećeno		13,8	27 x 29	BNP 17
90.	483	AE	Isto		13,8	27 x 29	BNP 12
91.	484	AE	Isto, oštećeno		12	30 x 33	BNP 22
92.	485	AE	Isto, jako oštećen i probušen		7,2	24 x 27	
93.	486	AE	Isto, jako izlizan		15,7	30 x 32	
94.	487	AE	†EMMA NOVHΛ, IC XC u polju, Krist s lica IC/XC/BAS/ILE//BAS/ILE, u križu		11,2	25 x 27	BNP 68
95.	489	AE	Isto, oštećeno		8,8	26	BNP 68
96.	490	AE	Isto, izlizano		9,7	26 x 28	BNP 68
97.	491	AE	Isto, oštećen i izlizan		11,4	28 x 30	BNP 79
98.	492	AE	Isto, oštećen i izlizan		9,8	25 x 28	BNP 84
99.	493	AE	IC XC u polju, Krist na tronu ISXS/BASILE/BASIL		7,9	28	BNP 109
100.	494	AE	Isto, izlizano		10	27 x 30	BNP 109
101.	497	AE	†EMMA NOVHΛ, IC XC u polju, Krist na tronu IC/XC//NI/KA u križu s globulima		7,4	27	BNP 87
102.	506	AE	IC XC, Krist s bradom Križ, dolje grančica, oštećen		5,7	25	BNP 150
103.	507	AE	Isto, dobro sačuvan		6,7	24	BNP 150
104.	508	AE	Isto, izlizan		5,0	22	BNP 150
105.	509	AE	Isto, oštećen i korodiran		5,9	23	BNP 150
106.	510	AE	Isto, oštećen		4,5	22 x 24	BNP 150
107.	503	AE	Krist ravno, u polju IC XC Djevica u stavu oranta, bez legende		6,5	24	BNP 124
108.	504	AE	Isto, izlizan		8,0	24 x 27	BNP 124

Br.	Inv.	Nominala metal	AV i RV	Kovnica officina	Težina gr	Promjer mm	Literatura
			<i>CONSTANTIN X DOUKAS (1059—1067)</i>				
109.	501	follis AE	†EMMA NOVHΛ', u polju IC XC, Krist †KONTAS EVDA...GO, Eudokija i K.	(Konst.)	11,7	22 x 26	BNP 1
110.	500	follis AE	IC XC, Krist †KONRACIAVCOVK, Konstantin ravno	(Konst.)	8,8	26 x 29	BNP 30
			<i>MIHAEL VII DOUKAS (1071—1078)</i>				
111.	498	follis AE	IC XC, Krist s aureolom, dvije zvijezde †NIK AH RACIAOA, portret ravno	(Konst.)	8,5	25 x 29	BNP 1
112.	499	follis AE	nečitki prekov preko prethodnog tipa	(Konst.)	6,1	26	
			<i>NIKIPHOR III BOTANEIATES (1078—1081)</i>				
113.	505	follis AE	IC XC, Krist, ispod toga dvije zvijezde Križ s globulima, oštećen, u polju: $\begin{matrix} C \emptyset \\ N \Delta \end{matrix}$	(Konst.)	4,2	18 x 20	BNP 1
			<i>ALEXIS I KOMNEN (1081—1118)</i>				
114.	513	tetarteron AE	IC XC, Krist † A A, Alekxis I s krunom	(Thesal.)	5,5	20	BNP 13
			<i>MANUEL I KOMNEN</i>				
115.	511	semitetarteron AE	Monogram (Manuel Despotes Komnenos Porfir.) portret ravno	(Thesal.)	2,7	16 x 18	BNP 21
116.	512	semitetarteron AE	Isto	(Thesal.)	3,7	16 x 18	BNP 21
117.	515	tetarteron AE	IC XC, Krist na tronu MANOUEL DESPO, M. stoji, u polju MP/ΘV	(Thesal.)	5,2	27	BNP 17
118.	514	tetarteron AE	Isto, malo oštećen	(Thesal.)	5,1	26	BNP 17
			<i>ANDRONIK I KOMNEN (1183—1185)</i>				
119.	517	tetarteron AE	avers uništen legenda oštećena, u polju IC XC, A. i Krist (Konst.)	(Konst.)	3,8	26	BNP 1
			<i>Jako oštećeni primjerci (10—12. st.)</i>				
120.	502	AE	uništen		12,5	30	
121.	517	AE	uništen		6,3	22	
122.	519	AE	uništen		3,3	16 x 18	

B | NOVIJI NALAZI BIZANTSKE NUMIZMATIKE

Br.	Inv.	Nominala metal	AV i RV, kovnica	Težina gr	Promjer mm	Nalazište	Literatura
<i>JUSTINIANUS I (527—567)</i>							
123.	A 11220	follis AE	DNIVSTI PFAVG, profil udesno M, g. križ, l. zvijezda, dolje A, ex. CON	15,1	33 x 22	Cervar 1976 ²⁸	BNP 5
124.	664	semifollis AE	DNIVSTI, profil udesno, oštećen K, bez legende	4,0	14 x 16	Pula, ul. M. ²⁷ Gupca 44	BNP 2/X
<i>MAURICIUS TIBERIUS (582—602)</i>							
125.	B 469	semifollis AE	(dntibmaurppa), portret ravno s kopljem K, g. križ, l. R, d. A, ex. VEN	4,9	16 x 19	Brioni, Kastrum ²⁸	Tol. 221 BNP 1, D. O. 292
<i>CONSTANTINUS IV (668—685)</i>							
126.	B 1811	follis AE	(dncotnuspp), poluprofil s kopljem M, g. ANNO/XXII, dolje Θ, ex. RAV (d. Heraklije, l. Tiberije)	4,9	19	Brioni, Kastrum	Tol. 81 D. O. 86
<i>CONSTANTINUS V (741—775)</i>							
127.	S 3909	miliaresion	portret ravno, jako oštećen, probušen križ na postamentu, oštećen	0,87	12	Zajčji Brč ²⁹	W. 74—75
<i>IOHANNES II KOMNEN (1118—1143)</i>							
128.	668	tetarteron AE	Krist s lica, oštećen I. stoji, oštećeno i izlizano	1,9	17 x 19	Senj ³⁰	BNP 13
<i>MANUEL I KOMNEN (1143—1180)</i>							
129.	669	trachy B	potpuno uništeno (Krist) M. sa skeptom i križem	1,8	24	Senj (Buzet)	BNP 2
130.	670	trachy EL	Krist sjedi na tronu, IC XC u polju M. lijevo sa skeptom, Djevica desno	3,3	27	Senj (Buzet)	BNP 19
<i>ISAAC II ANGELUS (1185—1195)</i>							
131.	671	trachy B	oštećeno, Krist na tronu I. stoji, sa skeptom, d. slova P i T, ošt.	3,2	27	Senj (Buzet)	BNP 1—40
<i>ALEXIUS III ANGELUS (1195—1203)</i>							
132.	672	trachy B	oštećeno, uništeno (Krist na tronu) A. stoji lijevo, Sv. Konstantin stoji d.	0,9	23 x 26	Senj (Buzet)	BNP 1
<i>C NOVCI OSTROGOTSKIH KRALJEVA</i>							
133.	374	siliqua AR	DNIVSTI NVSPAVG, profil udesno monogram Teodorika, lovor uokolo	0,8	11	nepoznato	W. ³ 23
134.	375	siliqua AR	DN SIVSAVG, profil udesno monogram Teodorika, lovor uokolo	0,8	11,5	nepoznato	Tol. 172

135.	376	siliqua AR	DN VSAVG, profil udesno DN/ATHAL/ARICVS/REX, lovor uokolo	0,8	11	nepoznato	Tol. 127—128
136.	377	AE	TH, oštećeno, profil udesno monogram. lovor uokolo	1,8	16	nepoznato	W. ² 40
137.	665	siliqua AR	DNIVSTI NIANVS, profil udesno DN/VVIT/IGES/REX, lovor uokolo	0,8	11	Modrušani kod Kanfanara ¹¹	MIB I, 57 ² Kraus 15
<i>D ZBIRKA BIZANTSKOG ZLATNOG NOVCA¹²</i>							
<i>ANASTASIUS I (491—518)</i>							
138.		solidus	DNANASTA SIVSPFAVG, profil poludesno, u oklopu VICTORI AAVCCCA, V. s križem ulijevo, ex. COMOB	4,5	20	Scampicchio ¹²	BNP 9, W. ² 61
139.		tremissis	DNANASTA SIVSPFAVG, profil udesno VICTORIA AVGVSTORVM, V s palmom, ex. COMOB	1,5	14	Luciani	BNP 26, W. ² 11
<i>IUSTINUS I (518—527)</i>							
140.		tremissis	DNIVSTI NVSPPAVG, profil udesno VICTORIA AVGVSTORVM, V. u trku desno, ex. COMOB	4,5	15	Vižinada	BNP 16
<i>IUSTINIANUS I (527—565)</i>							
141.		solidus	DNIVSTINI ANVSPFAVG, portret sprijeda, sa šljemom VICTORI AAVCCCA, V. s križem, ex. COMOB	4,3	22	Luciani	W. ² 1
142.		tremissis	DNIVSTINI ANVSPFAVG, profil u desno VICTORIA AVGVSTORVM, V. ulijevo, ex. COMOB	1,5	15	Comisso	W. ² 13, BNP 5
143.		tremissis	DNIVSTINI ANVSPFAVG, profil udesno VICTORIA AVGVSTORVM, V. drži vijenac i globus, ex. CONOB	1,4	15	Luciani	W. ² 13, BNP 5
144.		tremissis	DNIVSTINI ANVSPPAVG, profil udesno VICTORIA AVGVSTOR, V. u hodu desno, ex. CONOB	1,5	15	Coana ¹⁴	W. ² 22, BNP 5
<i>IUSTINUS II (565—578)</i>							
145.		solidus	DNIVSTI NVSPPAVG, portret ravno VICTORI AAVCCCO, Konstantinopol na tronu ex. CONOB	4,5	20	Brkač ¹⁵	W. 287, BNP 1
146.		solidus	DNIVSTI NVSPPAVI, portret ravno VICTORI AAVCCCO, Konstantinopol na tronu ex. CONOB	4,5	21	Brkač	W. 287, BNP 1
147.		tremissis	DNIVSTI NVSPPAVI, portret udesno VICTORIA AVCVSTORVM, V. ulijevo, ex. CONOB	1,5	16	Brkač	W. ² 1, BNP 8
148.		tremissis	DNIVSTI NVSPPAVI, profil udesno VICTORIA AVCVSTORVI, V. ulijevo, ex. CONOB	1,5	16	Brkač	W. ² 291, BNP 8
149.		tremissis	DNIVSTI NVSPPAVI, profil udesno VICTORIA AVCVSTORVM, V. ulijevo, ex. CONOB	1,5	15	Luciani	W. ² 1, BNP 6
150.		tremissis	DNIVSTI NVSPPAVC, profil udesno VICTORIA AVCVSTORVM, V. ulijevo, ex. CONOB	1,5	16	Luciani	W. ² 1, BNP 6
151.		tremissis	DNIVSTI IIPPAVI, profil udesno VICTORI AAVC, V. ulijevo, ex. COMOB	1,45	15	Spechich	W. ² 1,
152.		tremissis	DNIVSTIN VSPINC, profil udesno VICTORIA AVCTORVN, V. ulijevo, ex. CONOB	1,5	15	Comisso	W. ² 2,

<i>MAURICIUS TIBERIUS (582—602)</i>						
153.	solidus	DNmAVRC TIBPPAVC, portret ravno sa šljemom VICTORI AAVCCO, V. ravno, drži križ, ex. CONOB	3,95	20	Luciani	BNP 2
154.	solidus	DNmAVRC TIBPPAVC, portret ravno sa šljemom VICTORI AAVCCA, V. ravno, drži križ, ex. CONOB	4,3	21	Luciani	BNP 1
155.	solidus	DNmAVRC TIBPPAVC, portret ravno sa šljemom VICTORI AAVCCS, V. ravno, ex. CONOB	4,3	22	Villanich**	BNP 3
156.	tremissis	DNmAVRC TIBPPAVC, profil udesno VICTORIA AVSTO . . . , V. ravno, s križem, ex. CONOB	1,5	17	Scampicchio	BNP 7
157.	tremissis	DNmAVRC TIBPPAVC, portret ravno VICTORIA AVSTORVN, V. ravno s križem	1,3	14	Luciani	BNP 7
158.	tremissis	DNmAVRC TIBPPAVC, profil udesno VICTORIA AVSTORVM, V. ravno s križem, ex. CONOB	1,5	15	Scampicchio	BNP 6
159.	tremissis	DNmAVRIA TIBPPAVC, profil udesno VICTORIA AVSTORVM, V. ravno s križem, ex. CONOB	1,5	15	Luciani	BNP 6
160.	tremissis	DNmAVRIA TIBPPAVC, profil udesno VICTORIA AVSTORV, V. ravno s križem, ex. CONOB	1,5	15	Luciani	BNP 1
<i>PHOCAS (602—610)</i>						
161.	solidus	DNFOCAS PERPAVC, portret ravno sa šljemom VICT . . I AAVC, I. ravno s križem, ex. CONOB	4,3	21	Luciani	BNP 9
<i>HERACLIUS — HERACLIUS CONSTANTINUS (613—629)</i>						
162.	solidus	DDNNHERACLIVSETHERACONSTPPAVC, portreti ravno VICTORI AACCH, križ na piramidalnoj bazi, ex. CONOB	4,5	22	Scampicchio	BNP 17
163.	tremissis	DNHERACL IPERPAVC, profil udesno VICTORIA AVCVSTORVN, križ na postamentu, ex. CONOB	1,5	15	Piassunte	W 54
<i>IUSTINIANUS II (685—695)</i>						
164.	tremissis SPEAV, portret ravno VICTORIA AVGYΣ, križ na postamentu, ex. CONOB	1,5	13	Luciani	W 8,
<i>PHILIPPICUS (711—713)</i>						
165.	tremissis	DNFILI PICOPPAV, profil udesno VICTORI VYY†, križ na postamentu	1,25	15	Poreč	Tol. 17
<i>LEON III — CONSTANTINUS V (720—741)</i>						
166.	tremissis	legenda uništena, profil ravno. s bradom (Leon) legenda uništena, profil ravno s bradom (Konst.)	1,5	13	Luciani	W. 69, BNP 1
167.	436 ^{nr} follis	DNMAVRIC TIBERPPAVG, portret ravno M, g. križ, okomito A/N/N/O i X/V	CON, D	11,5	27 x 30	BNP 30
168.	451 follis	DNMAVRIC TIB, portret ravno M, g. križ. okomito A/N/N/O i X/II	CON B	10,7	28	BNP 23 ^{nr}

²⁵ Radi se o skupini od 5 komada (br. 23—27) koji pripadaju skupini za koju se smatra da je kovana u Saloni; za potankosti i literaturu v. S. Bakota, Bizantska ratna kovnica u Saloni, *Numizmatičke vijesti*, XXI/32, 1974, 13—21. i I. Mirnik, Skupni nalaz bizantskog brončanog novca 6. st. iz Kaštel-Staroga, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. ser., IX, 1975, 161—166 i tab. I; s obzirom na prisutnost bizantske vojske u to doba (oko 540. g.) i u Puli, ne začuđuje pojava tih emisija na našem području (v. bilj. 7).

²⁶ Ovaj Justinijanov follis je nađen u toku istraživanja antičkog gospodarskog kompleksa u Cervar-Portu kod Poreča: V. Jurkić Girardi, Scavi in una parte della villa rustica romana a Cervera Porto presso Parenzo (I) (Campagna 1976—1978), *Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno*, 9, 1979, 263—298: autorica ga u tom radu ne spominje, iako je nađen na području koje je na tlocrtu (str. 291) kasnoantičkog sloja označeno s a, b, c, pa se uklapa u dataciju cjelokupnog kompleksa (str. 292—293).

²⁷ Ovaj primjerak je slučajni nalaz na površini, u jednom od vrtova uz Ulicu M. Gupca, koja obilazi oko vrha brežuljka na kojem se nalazi stara gradska jezgra. Dosad neobjavljen.

²⁸ Na području tzv. Castruma na otoku Veliki Brion nađena je veća količina novca u arheološkim slojevima, a od toga samo dva iz bizantskog razdoblja trajanja naselja.

²⁹ Jedan od najzanimljivijih nalaza bizantske numizmatike predstavlja miliareasion Konstantina V. Kopronima, koji je nađen u grobu 65 nekropole Zajčji brijeg (Brč): bio je probušen i sačinjavao je centralni element ogrlice od prozirnih i neprozirnih staklenih jagodica. Njegova vrijednost je u dataciji groba i u tome što upućuje na širenje čitave nekropole prema sjeveroistoku: B. Marušić, o. c. (bilj. 18), 468—469.

³⁰ Ta skupina od 5 komada zdjelčasta bizantskog novca (scyphati, stamena, trachea, skodelati) predstavlja ostatak (?) skupnog nalaza čiju povijest u grubim crtama donosi B. Marušić, *Contributo alla conoscenza dei siti archeologici nel Pinguentino*, *Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno*, 12, 1982, 63; nađeni su oko 1940. godine u blizini sela Senj, južno do Buzeta, u smeđe glaziranoj keramičkoj posudi (B. Marušić, o. c., tab. II, 1). Obuhvaća po dva predstavnika Komnena (Ivan II. i Manuel I), te dva predstavnika Angela (Isaak II. i Aleksije III), tj. iz vremena neposredno prije prvog pada Konstantinopola (1204. g.). Sličnu ostavu iz Dalmacije nedavno je obradio I. Mirnik, Skupni nalazi novca iz Hrvatske i skupni nalaz novca iz 12. st. u Dalmaciji, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. ser., XIV, 1981, 97—114. Njegova karta rasprostranjenosti ostavâ zdjelčasta bizantskog novca iz 12—13. st. (na str. 103) mora se sada nadopuniti i ovim nalazom iz sjeverne Istre.

³¹ Srebrna siliqua ostrogotskog kralja Vitigesesa je nađena slučajno u selu Kortina kod Modrušani (Kanfanar) u središnjoj Istri, o čemu v. B. Marušić, o. c. (bilj. 6), 108 i tab. V/5.

³² Skupina od 29 zlatnih novaca iz zbirke Società istriana di archeologia e storia patria navedena je prema podacima koje donosi G. Gorini (o. c., bilj. 2), ali prilagođeno ovom katalogu. Najveća znanstvena vrijednost te skupine je u tome što se za oko četvrtinu primjeraka zna točno mjesto nalaza.

³³ Tri četvrtine ove zbirke zlatnika došla je u posjed društva Società istriana... otkupom od raznih skupljača, o kojima Gorini donosi samo osnovne podatke: Scampicchio (4 kom., br.: 138, 156, 158, 162), Luciani iz Vodnjana (13 kom., br.: 139, 141, 143, 149—50, 153, 154, 157, 159, 160, 161, 164, 166), L. Comisso iz Pazina (2 kom., br. 142 i 152), Kanonik Spechich (Spečić) iz Novigrada (1 kom., br. 151), Piassunte (1 kom., br. 163). Pod tim imenima se citira mjesto nalaza.

³⁴ Ovaj primjerak je našao G. Coana u lipnju godine 1911. na svojem imanju u Sv. Eleuteriju kod Poreča, i poklonio ga društvu Società istriana.

³⁵ Skupina od slijedećih 4 primjerka nađenja je u Brkaču kod Motovuna (skupni nalaz). Podrobnijih podataka nema.

³⁶ Otkupljen od F. Villanicha (Vilanić), nema drugih potankosti osim da potječe s Poreštine.

³⁷ Ova dva follisa Maurikija Tiberija pripadaju onom dijelu zbirke koji je obrađen pod A, dakle dolaze prije br. 51 u katalogu.

³⁸ Zahvaljujem svima koji su mi pomogli u realizaciji ovog kratkog priloga, a naročito dr. W. Hahnu (Beč) za osnovni poticaj, dr. I. Mirniku (Zagreb) za pomoć pri identifikaciji nekih primjeraka, te Ž. Demu (Zagreb) za novce ostrogotskih kraljeva, koji su dio njegova većeg rada.

Summary

THE COLLECTION OF BYZANTINE COINS IN THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF ISTRIA IN PULA

In the numismatic section of the Archaeological Museum of Istria, a collection of silver and bronze byzantine coins is kept, and it is the object of this article. The main part of the paper is the catalogue of coins, divided into four sections:

A) **BYZANTINE NUMISMATICS**: It comprises 122 coins of the collection that was formed from the beginning of the century up to 1947, when all the archaeological material of the Museum was taken to Italy after the Italian exodus from Istria. Great part of the collection was returned to Yugoslavia after a treaty between the two countries in 1961. Of the byzantine collection, only the silver and bronze coins were returned, but even those without the necessary details about provenance and finding place. However, there is no doubt that all pieces were found in Istria, and the collection at least in part illustrates the circulation of coins in Istria as a whole from the 5th to the 12th century.

B) **NEW FINDS**: From 1947 until today, only ten pieces were found: they are fruit of archeological excavations and casual finds, and they enlarge the collection with valuable information.

C) **OSTROGOTH COINS**: Only five silver and bronze coins belong to this group: they were found before 1947, and no particulars about the finding places are known, with the exception of the Vitiges siliqua, which was found by chance in the village of Kortina in Central Istria.

D) **GOLDEN COINS**: The last section of the catalogue is taken from the paper by G. Gorini (see note 2). It comprises the golden coins of the collection which was taken to Italy in 1947, but this part was never returned. They are kept in the collection of the Società istriana di archeologia e storia patria in Trieste, and they embrace the period between the end of the 5th and the middle of the 8th century.

The coins are most numerous from the period between Anastasius I and Heracilius (105 pieces out of 122, i. e. 86,0%): it is the period of the first byzantine rule in Istria, the Ostrogoth conquest (493—539), the byzantine reconquest by Justinianus (539), during which period Istria suffered from the Langobards coming from Italy (in 588, 590 and 602), and the Avaro-Slavs (602—611) coming from the Balkans.

The Slavs have ultimately settled definitively in Istria, and it was after the Franconian conquest of Istria (788) that problems began. The Franconian duke Johannes used the Slavs to settle the abandoned parts of the territory, and the autochthonous towns protested against what they thought to be a usurpation of the town territories. But it was the beginning of feudalism in Istria, and many institutions and customs changed. Istria was part of the Italian kingdom up to 952, then it belonged to the Bavarian Dukedom. When the Carinthian Dukedom was formed in 995, it was given, with Istria as an intergrant part, to the Eppenstein family. Until the beginning of the 13th century, we can follow a list of German rulers: Sempt Ebersberg, Weimar Orlamünde, Spanheim and Andechs Meran. In 1208 the Istriian feud was given to the Aquileian Patriarch Volcher, and a new period in the history of Istria began: it would see first the rule of the Patriarchs and then the submission to Venice.